

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се у
плаћеним новцима непо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картом упут-
ником на пошту у Котор.
Допис пиљу се уредни-
тву. Рукопис се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 11 маја. — Погодба
међу Инглеске и Турске ради Миси-
је потписана је.

ЦАРИГРАД, 11 маја. (Глас беч-
ког „Politische Correspondenz“). — Пор-
та је разаслала својим представницима
у иностранству ноту којом их позивље
да обрате озбиљну пажњу влада вели-
ких држава при којима су намјеште-
ни на потребу да се измијене мисли о
ријешењу бугарског питања те да се
предложи један или два кандидата за
бугарски пријесто.

ПАРИЗ, 14 маја. Флоке је одбио
понуду Гревјеу, да састави нову
владу; но Фрејсине се примио тог
задатка.

Јучер, на 9 ура у вече, букнуо
је пожар у овдашњем театру „Опера
комик“. Пожар је уништио цијелу
зграду. До сад се знало да је поги-
нуло у пожару 19 чељади, а 60 их је
озлијеђених; но боје се да ће бити још
лешина под развалинама.

БУДАПЕШТА, 14 маја. Тесар-
крај затворио је данас угарски зе-
маљски сабор пријестом бесједом.
Напомињући једнодушно одобрење за-
хтијеваних трошкова посред мучног
политичког положаја, види у томе моћну
потпору владе, „која у односима те их
данас пазимо према свијем великијем
државама може с успјехом наставити
рад који смјера да одржи мир и за
будуће, па ипак да сасвим очува наше
животне користи“.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Сва политичка Јевропа гледа у
Париз, очекујући одонуд одговор на
велико питање скоре будућности: мир

или рат, ако не баш рат, оно не
мир. Све новине највише разбирају,
какви ће људи послје Гоблетовог
друштва преузети владу у Француској.
У томе су најзанимљивији њемачки
листови; берлински још муче и чекају,
но у толико су разговорнији њихови
замјеници, аустро-угарски листови.

На први глас о паду Гоблетове
владе диже се „радост и васклицаније
у Израјилу.“ Не толико због пред-
сједника Гоблета, па ни због управника
дипломатије, Флурана, све су то добри,
безазлени грађани, које би сви при-
јатељи њемачки могли вјечито гледати
на влади, но онај галијота, онај зади-
јевало, онај ценабет, онај проклети
Буланже — само кад им се тај ски-
нуо с врата! Осана, алилуја и слава
теби, Господи! У они час кад је скуп-
штина париска већ одобрила трошкове
том страшили на покушај мобилизације
те кад се велика Ђерманија са свијем
својим засецима препала била од те
биједе невидовне, у исти час — однесе
га ђаво. Вели јеси, Господи, и чудна
дјела твоја.

Но радост не потраја дуго. Зар
не може он — буди Бог с нама —
ући и у нову владу? И ако уђе, што
је боље ако је Гобле пао и дође мјесто
њего ма који други грађанин? Зло и
напонак; ђаво не спава. Та је помисао
задала нове бриге њемачкијем листо-
вима и та је брига све тежа и мучнија,
јер сваки дан стижу нови гласови из
Француске, да се читаве општине —
међу осталијем и Лијон — обраћају
једнодушно и договорно предсједнику
Републике, да у нову владу свакојако
уђе и — Буланже.

Ти су листови још 20 маја (по
новом), дакле шест дана прије нашег
брзојава о накани Фрејсинетовој до-
знали да ће се њему повјерити састав
нове владе од повијех људи, још веле

да је Фрејсине одмах ставио услов,
conditio sine qua non, да се Буланже
уклони. Но уз то примјећује „Пестер
Лојд“: „Ипак остаје још навијек отво-
рено питање, да ли се заиста може
Буланже тако простом мановром истис-
нути из положаја свог?“

То ће се брзо видјети. Но кад
се о томе сумња и сам „Пестер Лојд“,
слободно је и нама не вјеровати — док
не видимо.

* * *

Велики и важни римски лист „Di-
ritto“ јавља о светковини која се не-
давно славила у Риму у спомен обра-
не Рима г. 1849. Тада су Талијани
бранили Рим против аустројске војске,
а Пана је тада био на челу те обра-
не и глава слободном покрету талијан-
ског народа против Аустроје. Кад су
светковачи стигли пред цркву, на Ва-
николу, гдје су покопани тада погину-
ли јунаци, опколила су изасланства
многих дружина са својим заставама
гроб мученика за слободу талијанску,
а на том је гробу био један диван ло-
вор-вијенац, на њему црне, сребром
извезене траке, а на њима пишу ове
ријечи: „Тршћани, Трентинци и Истри-
јанци својим земљацима који су пали
бранећи Рим.“

Тијем ријечима, вели „Diritto“,
говоре срца браће која трпе и чекају.

Вијенац је метут на гроб рано у
јутро, а полиција га није уклонила, и
ако је до сад била навикла уклањати
такве демонстративне појаве.

Аустројски листови спомињу тај
догађај, но не дају му никакве важ-
ности. Ипак се том приликом чуло, да
је министар полиције — Криспи.

* * *

Пресједник угарског министар-
ства, Коломан Тиса, одговорио је

у пештанском зем. сабору, 21 маја,
на интерпелацију Дан. Ирањје о ру-
ско-аустројскијем приликама прије оку-
пације Босне и Херцеговине. Тисина
се прича не подудара сасвим са члан-
цима „П. Лојда“ (гр. Андрашије).

Он признаје да су били они пре-
говори с Русијом што их пита — и
Бисмарков лист — спомиње. „Царе-
вина је“ вели, „хтјела ујемчити и status
quo на Истоку и мир с Русијом те је,
и ако Аустроји није никад на ум пало
да напусти Исток Русији, морала на-
вијестити докле ће мирно гледати што
се ради и на какве ће промјене при-
стати, а на какве никако. При тијем
преговорима изјавило се јасно и раз-
говијетно, да „наша царевина
неће Босне и Херцеговине“,
само ако Турска не буде могла тамо
одржати реда, не пуштамо дру-
гог онамо, но ћемо ми сами
заузети те покрајине.

На то је пристала и Русија те се
то јавило и Њемачкој.

Дође св. Стевански мир, који није
био према оној погодби. Наша управа
спољних послова устала је жестоко
против тога, те је дошло до берл.
конгреса, који је нашу царевину опу-
номоћно да заузме Босну и Херцего-
вину. Ми смо то учинили на основу
те пуномоћи, а никако услјед оне по-
годбе с Русијом.

Још се не може свашта изнијети
на јавност у том послу, те се не мо-
же још коначно ни пресудити. На по-
шљедак показује Тиса на промјену
положаја аустр. уг. царевине на Исто-
ку и у Јевропи послје окупације.

„Пест. Лојд“ биљежи као значај-
но да је Тиса тај свој одговор од ри-
јечи до ријечи читао с једног ли-
ста, — први случај одкако је Тиса ми-
нистар.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

НАТПИСИ.*)

Мојој царици.

Да сам писа' и сабира'
Живота ми по ливади
И надаса' мирис цвјећа,
Што ти рука по њој сади:

Створио бих њешто боље,
Њешто вруће и силније,
Написа' бих такву књигу,
Да јој нигђе друго није;

Сијевао бих много боље
Љубав, мудрост и врлине,
И узлио женска чувства
Чак над облак у висине.

Па у в'јенац ту бих спleo
Твога пола родољубе, —
Од мужевског нипта мање,
Но силније и још дубље.

По њему бих написао,
Као закон у таблице,
Све врлине душе твоје,
Сјајни урес за царице.

*) Писац „Балканске Царице“ раздао је већ
готово сву хиљаду комада свога дјела. Да је саста-
вити све обдарене, била би доста чудна кита, јер
међу њима има његових круписавих другова, а има
и осталих смртних, но друштвеној вјестиви све на
ниже, до занатлија и тежака. Њеколицина пак од-
ликована је и намјеном, а то су обично импровизи-
рани стихови, које је Књаз цјесник написао на
прочетним листовима. Разумије се, да су ти ерет-
ници већином из Даничина зајачаја, а међу њима
најпрва цјесникова „Царица“, црногорска мајка Њ.
В. Књатина Миљана.

Ја сам имао прилику да препишем неке од
тих патиса, те их сво на једно скупих, са потреб-
ним објашњавањем. Има их још, али не могу до-
ћи. До згоде!

С. М.

Мојој Зорки.¹⁾

Све што сија није злато,
Нит је престо почивало:
Вјеруј, д'јете, тамо има
Среће мало ил' ни мало.

Бљесак круне често крије
Трње, које под њом niche,
Савршено срећног краља
Не познамо ни из приче.

Но је срећа, синко, права,
Кад се може у свом куту
Радит' мирно, ходит' људски
По светоме Божем путу.
30 маја 1886.

Кнегињици Стани.²⁾

Ка' од пчеле да си пчела,
Ил' од руже ружа мала,
Ил' ка' комад да си леба,
Или с росом да си пала,

Благотворно предуереташ
С њешто миља, с њешто чара,
Те појава твоја блага
С нечим добрим изговара.

Шљедуј, синко, у тој слици,
Јер остало све се мути,
Кад си добра, да се добрим
Вазда можеш надахнути:

А биљежи, што Даница
У листове ове збори,
Што је кадра Црногорка
Жртвовати Црној Гори.

Тата

Госпођи Ђуши.³⁾

И ја в'јерном рекох Богу,
Кад на војску и он крета:

¹⁾ Кнегињи Зорки Карађорђевића.

²⁾ Кнегињица Стана, трећа кћи Књаза Ни-
коле, рођена 23. децембра 1867. Васпитала се у
Смољном манастиру у Петрограду.

³⁾ Госпођи Ђуши (Анђелији) Петровића, су-
пруге др. Јована Петровића.

„У случају нужде бих се
Твог сјетио аманета!“

7 априла 1886.

Господину сердару Раду Пламенцу.

Ка' Котарски сердари су
Дома твога крајичнили,
Господа су и јунаци
Баш и од њих већи били.

Гавру.¹⁾

Ја сам скоро изгубио
Мог Деана,²⁾ моју дику,
И од стабла његовога
Једну грану,³⁾ и младику;

А сада ми ти остајеш
Са јабуком⁴⁾ у разгранке,
Што ће Данил, ако Бог да,
Опет бројит у прваке.

Но аманет држ'те свети
Преко Комског војводе,
Да вас вјерност, љубав и роду,
И к мом Трону рукводе.

9 априла 1886.

Књаз Никола.

Господину Бају Гардашевићу.

Огњашта је Гардашевог⁵⁾
Оглашена храброст стара:
Колико је с њега пало
Само храбрих барјактара!

¹⁾ Г. Гавру М. Вуковићу, члану Великог
Суда.

²⁾ Чувеног војводу Миљана, оца Гаврова, по-
брата Књаза Данила. Преминуо је 10. марта 1886.
(В. животописе у броју 12. „Гласа Црногорца“ од
прошле године). Књаз га, од млаоште назива Деаном.

³⁾ Тодора бригадира Васојевићког, млађег
сина Војводе Миљана, који умрије њеколико дана
прије оца.

⁴⁾ Мухко дијете Тодорово, јединче.

⁵⁾ Гардашевић, јако браство у Оврини-
ћком племену. У Црној Гори кад некога похвале
ради јунаштва рећи ће му: „Валај као да је Гар-
дашевић!“ — Г. Бајо свршио је правничке науке у
Београду.

Сви кад би се избројили
Од Османа¹⁾ до Илије,²⁾
Чета би се направила,
Да је такве није није!

Још да јој се дода Ристо,
Са три сина, три сокола,
И при њима да се здружи
Богдан, Грујо и Никола, —

Крајина би јака била
Са сјеверне наше стране,
Довољни би они били,
Да је сам мјесец бране!

„Стражилово“

„ИЗ НАУКЕ О ЈЕЗИКУ.“

(Наставак).

— „Ту те хоћу,“ рече ти мало
час мени. Сад оет ја теби вељу, ту
те хоћу. Да си ти одмах више разби-
рао за ствар и за мисли, за правац
и смјер онога што је написато, но за
језик, да си испитивао и пресуђивао
писце више по ономе што пишу, а
не само по ономе како пишу, уште-
дио би сам себи толико бесносленог и
јаловог пискарања.

— Ево ти се перим: „удри прије
да ти жао није“.

— Ја ударих, но ако ти није
доста, ево још ово: Мисли чине књигу,
а ријечи су само надничари те помажу
великом неимару који се зове мисао
подићи зграду. Мисли и дјела оживљују
и развијају народе. Ко се много држи
ријечи, тај више мари за љуску но за
језгру, томе је речен Хамлетов прије-
кор: Words, words, words! (Ријечи,
ријечи, ријечи!)

¹⁾ Чувени четовођа у првој половини вијека.
Он бјеше прави „бљч Гојин“ никшићких Турака.
²⁾ Погинуо на Вучјем Долу с барјаком у ру-
кама. Од Османа до Илије барјак се Овринићки пре-
носио с оца на сина у Гардашевићу браћу.

У св м одговору „пишао је Ира
пија пијелу петојну политику монар-
хије“, на што је Тиса „врло занимљи-
вим начином одговорио“ — то је све
што нам о томе јавља пошљедни „П.
Лојд.“

Уторник, 5 маја стигао је руски
Цар са Царицом и Нашљедником Це-
саревичем у Новочеркаск, сре-
диште донских Козака. При
уласку возила се Царица на кароца
са четири бијелца, Цар и пратња му
на коњу јажаше.

Брзојави не могу да се напричају
дивоте и красоте тога дочека и оду-
шевљења Козака за свога Цара. По-
слије молитве у саборној цркви примао
је Цар у двору леб и со од многих
депутација. У сриједу, после службе
божје, предао је Цар у козачкој скуп-
штини свечано Цесаревићу атамански
жезаљ те је нов Атаман примио покло-
њење Козака. Тај жезаљ је Петар
Велики поконио донским Козацима.
Цар је почастио све Козаке и при
обједу наздравио славној козачкој вој-
сци. При предаји жезла Цесаревићу
казао је кијевски митрополит свечану
ријеч: Сретни смо што је међу нама
Цар, у кога је срце чисто као драги
камен и који не трпи неистине. За
кратко вријеме своје владе показао је
велику сталност, снагу воље и смјелост
духа, што је потребно владару великог
народа. Још више: он је добар хришћан-
ин, велики родољуб и помазаник божји,
који влада по законима. Позива козаке
да буду тврди браници Царевог прије-
стола и „страх врагам“. При смотри
над војском козачком поздравио је на-
род одушевленим усклицима Цара, Ца-
рицу и Велике Књажеве. После су
Њ. Имп. Величанства походила Кал-
мички храм и гледали богослужење.
Ирвосвештеник будиста приказао је
Царици златну кадионицу. При по-
вратку пратиле су Њ. Величанства
калмучке дјевојке на коњу у свечаном
одијелу. То вече била су Њих. Вели-
чанства на вечери те је у Њихову, част
приредише козаки. На 7 ура вече крену
царски воз из Новочеркаска, уз громо-
вито хура! одушевлених Козака.

— Ја сам се, до сад, навлаш
клопио тог разговора, те нијесам го-
ворио много ни о мислима, било лије-
пим било грдним, ни о правцима ни
смјеровима; јер ако би се о свему томе
хтјело развести, не би било никад
краја. Једино сам се дотакао мисли
и правца при спомену Јаше Игњато-
вића, по то је било само ради бољег
објашњења и ради њеке олакшице.

— Хвала ти! Ја ти то не бих ни
замјерио да то није, чини ми се, узрок,
што си врло неправедан. Теби се сви-
де мисли у каквог списа или чланка, при-
знајеш да му је лак и пријатан слог,
одобраваш му смјер и повод; но до-
вољно је да нађеш у њему ријечи
и предстојећи, или шура мјесто
„зета“, па да наваљаш дрвље и камење
на великога грешника коме су те ри-
јечи испале из пера. Нађеш ли у „Срп-
ству“ н. пр. које неспретно мјесто,
коју наказну или предугачку периоду,
ти се тако ражљутиш да ти не пада
ни на ум, да је тај лист заточник ци-
јелог Српства према намјетливости бу-
гарштине, да је борац и носилац велике
мисли српске, према којој се твоје
ситничарске замјерке, твоје исправке
и закашце о њеке необичности и ра-
навности у језику, губе „као дим пред
лицем огња“.

— Ни ја нијесам према томе сли-
јеп; но управо за то се и љутим. До-
бар књижевни разбировач — ако ћеш
ми допустити тај цурпстички неологи-
зам за критичара, према замје-
дачу — поштен претресач књижев-
ног рада, мора имати и једну божју
особину, осим осталих људских и
враздијех: мора казнити онога кога

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 16 маја.

(Из Двора.) У четвртак, лицем на
Спасов дан, на подне, кренула су Њи-
хова Височанства Господар и Књаз и
Књагиња Милена на пут за Беч. С
Њихов. Височанствима путују и Велики
Војвода Зетски Књаз Мирко, и Књеги-
њице Милица и Стане; даље пред-
сједник министарског савјета Г. Бојко
Петровић, први ађутант Г. Блажо Пе-
тровић и Гђа Јоке Бл. Петровића, —
са потребном пратњом и послугом.

Њихова Височанства пропитаће у
Бечу за савјет стручних љекара, те
ће се по томе ријешити, које ће куна-
тило изабрати за поправку Свога
здравља, које у осталом, Богу хвала,
не треба толико озбиљне поправке,
колико бољег утврђења и ујемчења.

Његова Сејетлост Књаз Нашљедник,
са пратњом, испратио је Своје Свијетле
Родитеље до Бајца.

При поласку поздравио је народ
Свијетле путнике са: „Срећан пут!“
и са жељом да се брзо врате здрави
и задовољни у средину вјерног Им
народа.

(Спасов-дан,) успомена славног
боја на Грахову, прослављен је све-
чано, као вазда. У очи дана било је
Цетиње осветљено, а освануло је
окићено заставама. После службе
божје служио је високопреосвештени
Г. Митрополит Митрофан са својим
свештенством парастос у покоју душе
јунака погинулих на Спасов дан 1858-е
на вјечну славу своју, Црне Горе и
Српства.

(Личне вјести.) Прошле недјеље
бавио се у нашој средини неколико
дана Г. Војвода Симо Поповић.

(Вријеме.) Иначе је мјесец мај
чувен као најљепши у свом апостолском
друштву. То зна и признаје сав свијет-
лој сувише цјевају га славу и — пјес-
ници у свијем језицима и свакојим стихо-
вима, од Хајнеовог „Im wunderschönen Mo-
nat Mai“, до „Маја — раја“ српских ка-
лендарића. Прилика је да се то нашем
красном мају досадило, па је хтио једном,
као размажено дијете, показати, да он
умије бити и грдан. И ваистину, ове је
године у том свом смјеру дивно успио. Од
почетка па све до Спасова-дне надметао
се југ са кишом у досади људима. То је
грдно вријеме било мало и одложило
путовање Њихов. Височанстава. Но тек наши
Свијетли путници кренуше, разведри се,
грану сунце, и почеше прави мајски дивни

љуби. Ако му је ко иначе мпо па му
нађе погрешку, мора га ради тога више
покарати, но да је исту погрешку на-
шао у другога који му није мпо, било по
мислима, било по раду, било по правцу
или смјеру му.

То баш и јесте најжалосније у
нас, особито у нашем новинарству.
Што је боља ствар и мисао, тим је
лошији језик; што лошија ствар, што
горе мисли, тим бољи језик, тим ода-
бранији, тим најљивији слог. То се
највише види у политичкијех листава.
Овдје не ћу да се упуштам у оцјену
тијех праваца, но хоћу само да наго-
вјестим, да се оно боље и лошије
има разумјети субјективно, како се
чини савијем онима који се за коју
ствар боре. У опште се може узети
— наравно да има изнимака — да је
онај више увјерен о вриједности свога
праваца и својих мисли, који се с ви-
шом жестином бори, који се више из-
лаже за њих; за то се обично чини и
незауштом читаоцу, да је опозиција
новинарска више увјерена у основа-
ност онога што пише но што је вла-
дина штампа, особито гдје је скоро
сва опозиција упућена на новинарство.
С тога видимо да је у Србији владин
лист „Видело“ боље уређиван, да се
пише правилнијим језиком но што то
видимо у листовима опозиције, у „Од-
јеку“, „Новој Уставности“, па и у
„Новом Б. Дневнику“ — и ако је
опозиција тога листа од врло безазлене
врсте —. Такво је правило, коме су
врло ријетке изнимке, н. пр. кад се у ком
од отијех листава појави признато перо
каког првака књижевника, као што
бјеше јутрос у „Н. Уставности“ кла-

дани те видимо да несташни мај као
лијепо дијете; треба само да се насмијеш,
па да заборавимо на све његове досаде
уживајући само у милини овога часа.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Како да хранимо живо.

Пише

А. Др. Коблишка.

(Наставак.)

Тако ће исто пазити да се није по-
мијешало рђавих дудих трава које расту
по шумастим сјенопадним мјестима као
Millium effusum, Poa nemoralis. Врста овси-
ка (Bromus asper.) Врста мљечера (Euphorbia
silvatica.) Mercurialis perennis.

Живо можемо уздржати самијем сије-
ном али никако не можемо га угодити. Од
коња које хранимо самијем сијеном немо-
жемо захитијевати велику снагу. Нек нам
поједу и двадесет фунти сијена ипак се
тим слабо користе јер отврдути дијелови
непримају их се. Пуни се и шири трбуши-
на а сукују се прси, отоле и сиљивост
долази (Emphisema pulmonum).

Па ни преживањима није доста сама
отава ако ли захитијевамо да нам дају из-
вршеног меса, лоја, млијека и снаге. Овце,
које хранимо самијем сијеном дају вуну
али су мршавије од онијех, којима уз си-
јено дајемо каквог зрња или какве друге
питне хране. Није истина да сијено храни
као што и млада трава.

Живо на ливадама бира њежнице тра-
ве а у сијену узимље отврдуће и свако-
јакве биљке.

Али има опет сијена које се може
успоредити и са самом младом травом, а
то је алпско сијено, које се коси на ви-
соким мјестима у праеунцу гдје високе
биљке не сачињавају густу ливаду, него
су помијешане са добрим мирисавим тра-
вама и таково је сијено много питно. Си-
јено много храни ако се да помијешано са
којом другом врстом пиће.

Коњима који раде, доста је 4 до 10
фунти сијена помијешана са каквим зрњем
или са сасјеченом сламом. Такова пића не
само да пуни пријеве и заокружује сапи,
него и ћера непробављиву храну, потиче
различите органе и противи се болестима.

Бријем коња даје се најмање сије-
на; тежијем, трмијем и који много раде,
даје се много. Ждребадма, којима је дру-
га или трећа година, сијено је најпогла-
витија пића уз сламу и пљеву.

Тромоме орном волу сијена до 10 фу-
ната, а овцама које држимо за саму вуну
2 фунта уз сламу пљеву или какво корије-
ње, поглавита је храна. Опашни музарама
сијено на неки начин зачиња осталу пићу.

Најфиније и најкраће на сухом мје-
сту дорасло сијено, дајемо кравама муза-
рама, објатњеницама и млади.

Неки дају га јесени и у прољеће
изсејано са травом, особито кад се боје
прелаза на брзу руку са суше на свјежу

сички написата обраба Ј. Бошковића
„Одговор на званичну исправку“, или
у „Одјеку“ Анд. Николића „Одгово-
ри — разговори“. — Исти ће узрок
бити и оном страховито сметеном слогу
биоградског „Српства“. Писци тог ли-
ста тако су увјерени у неодољивост
мисли и начела те их проповиједају,
да мисле е је сасвим сувишно измучити
се мало и око слога и језика. Они
тврдо и слијепо вјерују да ће те мисли
освојити свакога, па ма се појавиле и
онако неодјевене, неочешљане и неу-
мивене, као што их они пуштају у
свијет.

— Па што мари! Баш кад би се
све новине, и политичке и књижевне,
подијелиле по томе, кад би се навијек
добар правца, лијепе мисли и корисне
поуке појављивале онако „неумивене“,
мало с пријекорним језиком, а лошији
правац, неразборите, неискрене, штет-
не мисли кад би се заодјевале пра-
вилним, лијепим језиком, ја не видим
велике штете. А може бити да то би-
ва по њеком правилу, по природном
закону компенсације или, ако хоћеш,
контраста, симетрије, укрштаја. — И
онако не могу све новине бити једно-
га правца, а разни се правци рјдо су-
кобе те се противности развију а
сродности се губе. Између противних
праваца само један може бити добар
и користан. Сад, ако уз добар правца
иде лош језик, читаоци ће задржати
лијепу садржину, здраву језгру, а не-
ће много расцитивати ни зачињати за
неуглађену љуску. Ако је пак правца
мало сумњив и онима који пишу, ако
су мисли непоуздане, штетне, ако је
језгра нездрава, трута, заражена, бар

пићу, или кад се боје да не би живи-
обољеле од те траве. Музарама и опаш-
може га се дати изсејано са сламом и
помијешано са репом или запарена. На-
боље је увијек метнути у јасле мало си-
јена.

У Инглеској обичавају сијено и сла-
му сажрњати, што није добро, јер се тим
слабе органи за варење. Расправљало се
је да ли је младо сијено шкољиво живу
или није. С тога да је шкољиво, што за-
даје много, те да тим наноси не само жи-
ву, него и самом човјеку, главобољу. Чини
свјеже сијено метнемо на под, мало по-
мало у њему нестаје воде, јер се угрије
и вода извјетри. Таково испарење траје
4 до 8 неђеља и с њим губи се онај јак
мирис. Док вода неизвјетри, може таково
сијено лако коње и волове надуту или им
наћерати крв на мозак (Congestio cerebra-
lis). Таковијех случајева бивало је у Фран-
цуској, те се је наредило да се несијет
давати у јужнијем крајевима младо сијено,
прије 1-ог септембра а у сјеверним не
прије октобра.

Огледи Бертрандови доказали су да
младијем сијеном живо постаје окретније
и да му длака сине, и да је истина што
коње заболи дроб од младог сијена, али
само онда, кад им се даје преко мјере.
Узрок је болести што се живо преждре.
У младом сијену имаде ствари које пре-
начују у тијелу лучење сокова, дакле није
до велике масе сијена, јер ми знамо да се
живо и старим сијеном преједе а не обо-
ли. С тога није добро дати младог сијена
догод добро не увене. Ако ли је пак дуга
потреба јер нам је нестало старог сијена,
то онда дајмо га сасјечена са сламом
на мале оброке.

Корисно је помијешати и остаре-
сијено са младијем, јер се питност старо-
сијена губи временом. Нестaje зеленила
мириса и укуса, осуши се и пропада азо-
т. Сијена је све то мање а све то веће пра-
шине. Живо слабо пробавља, ослаби
дишући прашином добије западу душнице
(Bronchitis chronica). Дакле старо ћемо си-
јено на мале оброке дати и увијек поми-
јешано с другом пићом.

Сада рецимо коју о лишћу некије
дрва, које живо радо једе. Није питно ка-
сијено, али кад је рђава година може
давати увјек уз какву другу врсту хране,
јер садржи много грких и тешких ствари

Понајвише даје се лишће од топола
(Populus nigra), јабланово (Populus ritam-
dalis), јасиково (Populus tremula), Липово
(Tilia grandifolia и parvifolia), врбово (Salix
alba, caprea и fragilis), јасеново (Frax-
nus ex celsior et ornus); ријетко пак јовово
(Alnus glutinosa), маљеново (Acer molle
sulanum), брезово (Betula alba), буково (Fagus
sylvatica), бријестово (Ulnus campe-
stris et effusa).

Док је лишће младо садржи мно-
азота, капиће нестаје га а с њим и пит-
ности. Куни се понајвише мјесеца јула
октобра, кад се је лишће добро развило
и док га нијесу покварили неки паразити.

Неваља га муждити, него се крши
3—4 годишње гране те се повежу у св

да је лијепа љуска; ако је зло ер-
ако је вражја душа, бар да је ли-
умивено и очешљано, бар да је ру-
чисто и одабрано. Тако ће бар сву
бити по њеке згоде, те ће читав
моћи, као чела, одабрати од сваког
цвијета оно што му прија.

— Ни по јада да је то све тако
по највише је зло баш у томе, што
је то све само лијепа жеља, а у исти
ни бива сасвим противно. У свакој
народа има толико врста читалаца,
колико и писаца, особито колико пре-
ваца новинскијех, и још једна врста
они који читају новине разнаго пра-
вила, што још не знају уз који
правац пристати, било што хоће
знају и нито пишу прстивници. У
мо све те случајеве један по један
као што их налазимо н. пр. у Србији
Читаоци листава опозиције, којима
ди правац и смјер, којима пријају мис-
што их налазе у њима, те их посла-
у медени кус, ти читаоци неће спасти
погрешака, неправилности у језику
којим су ти листови већином писани

На против: пријатност и врлина
садржине обасјаће брзо све те погр-
шке, у толико прије, што се све те
погрешке налазе и у говорном језику
оне околине у којој живи и писац
читалац. Те тако ће читалац видјети
своје погрешке у говору освештава
писму, у чланку, у књизи, тако ће
погрешке, које би се ипаче могле из-
изгладити и поправити, постати пра-
лом, а правилан језик учиниће му
погрешним. Његов је лист њему јези-
ћеле, он вјерује у све оно што он
ше у њему, па како би посумњао
оно, како пише! —

пове, па овда метну на какво хладно мјесто. Исуше се кад је лијепо вријеме кроз 6 до 8 дана те онда их можемо спремити за зиму на поду да се не општеју. Окисло и од сунца поцрнело лишће не прија живу и живо га радо неједе. Оваково лишће даје се понајвише козама па и овцама мјесто сијена а ријетко говедима и коњима.

Кажу да тополино лишће може лако лангјети запаљу пријева (Enteritis acuta), као што може јасеново. С тога не смијемо давати много лишћа, особито оног, које садржи загорних ствари. Искључено (V. Annalen der landwirtsch. Wochenbl. Jahrg. 11 № 21) доказало је да лишће кријени ослабљене органе пробављана особито млади као што и изнеможено живо. Нестаје хроничне лијавице а особито користи овцама које имају жутицу (Icterus).

Слама се стере под живо али пеке врето служи као пића.

Што је слама фињина, мекша и сочнија, то је боља.

У јужнијим крајевима сламке пуне су а у сјеверним странама шупље су, с тога је и глотија храна.

Добра слама непоказује никакву љагу, свијети, нити је плеснива.

Несмије се изложити на рђаво вријеме да се неонитети; несмије бити влажна јер се онда лако исквари; мора се преврћати, сјаје, не мрви се и жуткаста је.

Оштећену, која заудара, несмије се растрјети под живо; особито кад је пуна свијети, што је отров свијем травождерцима а особито коњу.

Слама је све то питија што више зрња остаје у њој, јер класје и лишће у јечменој и ржаној слами по Krocheru (Annalen der Landwirtschafts) обилују два пут више азотом, него ли голе сламке.

Корисна је слама зашто је наспора. Преживањима хоће се велика маса пиће, јер им се жедудак много растеже, с тога је и неодбијају; она баш и уздржи преживање, кога нестаје кад дајемо саме прекрупе или сасјечене репе. С њезине физикалне саставине користи особито, што у слами налази се кременичне киселине, која подражава дуварове органа пробављања, да се окрећу на завојке, (motus peristalticus), те тако поспешује пробављање, што је корисно кад живо хранимо са пљевом или кад му дајемо водљикаво коријење.

Кад ју смијешамо са зрњем, коњи боље жваћу и боље слине, а помијешана с дјетелином, противи се надимању и лијавици.

Има различитих врста сламе. Јечмена је слама мекша, али се лако поквари јер лако прима влагу у се.

Овсена слама садржи неки грки особити екстракт, те је живо радо једе. Понајвише даје се коњима и овцама. Говедма боље је давати јечмену него ли овсену; али умерено, јер кад се много даје огркне млијеко. Тако исто коњи, ако им дамо веле, јечмено сламе а нимало сијена, оболе од колике.

Но и други правац има своје читаоце, који су се по разним потребама живота нашли у томе. Узмимо да је тај правац рђав, и по себи и што је противан оном добром; но лист је писат правилнијим језиком, пажљивијим слогом од онога. Читаоци ће и ту наћи разлога, и ако привидних, рецимо лажних. Но и лажни разлози, ако се лијепо очисте и намјесте, ако нам се прикажу умивени и одјевени, могу многога задобити прије од разлога добријех којима је опрема занемарена, особито ако читаоца, по невољи, тражи такве разлоге. Ко се навикне на такво читање, том ће се, па пошљедак, прилагодити сав умни рад томе правцу. Њему ће се свашта учинити паметно што је написато правилним језиком; врлина облика попуниће, замијениће слабост, ништавост разлога и садржине.

Остаје нам још да видимо како ће се према томе чути они читаоци, који нијесу још ничим задобивени ни за један ни за други правац, који су на раскршћу између једног и другог; а има тренутака кад је таквијех можда највише. При томе, разумије се, замишљамо, да су такви читаоци с мајчиним млијеком поспасили здраву свијест о језику, те да их чист, правilan језик привлачи, а погрешан одбија; с друге стране пак узимамо да такав читаоца вије проучио свијех „књига цароставних“, да још није у начелу проникао свијех битних питања политике, државне економије и народне просвјете, а таквијех је читалаца павијек највише. Кад узме такви читаоца у руке пошине доброг правца а дошог облика, он ће одмах запети за

Треба пазити да не прођемо на бруу руку са овсене сламе на ржану, јер живо лако оболи. Кравама много је боље давати пшеничну него ли ржану.

Просена слама исто је мекша и питва као што и овсена или јечмена. Слама од грахори не неприма се лако, тако исто ни слама од леће ни од боба.

(Наставиће се.)

ПРОМЕТ ДОМАЋИЈЕХ ПРОИЗВОДА У ЦРНОЈ ГОРИ.

Опши, 5 маја 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Брашно руметиново, ока по 8 н. — Масло, ока по 1 ф. и 35 н. — Сир, ока 50 н. — Дуван, ока по 50—51 н. — Риб крап, ока по 14 н. — Риб јагуља, ока по 24 н. — Суве смокве, ока по 13 н. — Јаја, комад по 1 н. — Стуре, комад по 13 н. — Јареће које, комад по 90 н. — Јагјеће које, комад по 60 н. — Волови, цијена по комаду 40 ф. — Краве са теладима, цијена по 30 ф. — Овце са јагјадима, цијена по 5 ф. и 50 н. — Козе са јарићима, цијена по 6 ф. — Јагјад, цијена по комаду 2 ф. до 2 ф. и 50 н. — Јарићи, цијена по комаду 2 ф. — Дрва, товар по 30 н. — Клак, ока по 2 н.

Вир, 8 маја 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Волови, цијена по комаду 45 ф. и 29 н. — Козе, цијена по комаду 3 ф. и 68 н. — Овце, цијена по комаду 4 ф. и 83 н. — Свиње, цијена по комаду 6 ф. и 50 н. — Суво месо, ока по 34 н. — Славина, ока по 1 ф. и 2 н. — Сир, ока по 40 н. — Руметин, баган по 1 ф. и 2 новч.

Ријека, 9 маја 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по комаду 30—45 ф. — Краве са теладима, цијена по 20—30 ф. — Свиње, цијена по комаду 6—9 ф. — Козе са јарићима, цијена по 4—5 ф. Овце са јагјадима, цијена по 2—3 ф. — Јагјад, цијена по комаду, 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Јарићи, цијена по комаду 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Суво месо, ока по 48—51 н. — Свињско месо, ока по 70—90 н. — Сир, ока по 40—50 н. — Вуна, ока по 50—70 н. — Риб скобаљ, комад по 1 н. — Руметин, баган по 1 ф. до 1 ф. и 2 н. — Пшеница, баган по 1 ф. и 70 н. до 2 ф. и 4 н. — Дуван у листове, ока по 70—90 н. — Дуван дограм, ока по 60—75 н.

Даниловград, 10 маја 1887.

На данашњем пазару биле су разној трговини цијене ове:

Говеда, цијена по комаду 18 ф. и 36 н. до 30 ф. и 60 н. — Кови, цијена по комаду 30 ф. и 60 н. до 40 ф. и 80 н. — Овце, цијена по комаду, 2 ф. и 38 н. до 3

пезгодан језик. Биће му као да је погнао за каквом дјевојком, па тек је спазно на њој глјиву, избуцану, окрпљену одјећу и обућу, нестане му сваке воље да јој види лице, не се одмах упути оном другом стазом. И туда ћеће дјевојка, по је на њој све чисто и срећено, удешено и накићено. То ће га примамити и он ће хитати да јој сагледа лице. Учини му се лијепо, бијело и румено: „обрвице с мора пијавице, Бјели зуби два низа бисера, и т. д. и — он је вјенча, а то ће рећи, пристане уз онај правац те га тај лист брани, стане се борити за ту странку, прими се можда и да је служи. Он ће по свој прилици послје и видјети да је оно лице дотјерано бјелилом и руменилом, да су они зуби — купљени, да је она коса туђа; но све је то касно, он је већ уложио, он се окувао, срамота му је признати своју бруку.

Ено ти најочевиднији примјер оном првом случају баш у „Српства“. Том је листу задатак да потискује бугарштину. Према Бугарима смо ми Срби најсплннији књигом и језиком. Језик би нам био најзгодније и најпоузданије оружје да не дамо бугарштини напријед. Но што ћеш кад они лист, који је постао и живи само тога ради, пише тако грдним језиком, као да хоће силом да докаже, да српски језик није љепши од бугарског, да нема велике разлике између најдивнијег и најгрђег од свијех словенских језика!

— Нећу да ти споменим Јаше Игњатовића с оним његовим угледним слогом у чланку „Козаци у Срба“. Рећи ћеш да је то измишља, као и про-

ф. и 6 н. — Јагјад, цијена по комаду 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Козе, цијена по комаду 2 ф. и 72 н. до 3 ф. и 40 н. — Јарићи, цијена по комаду 1 ф. до 1 ф. и 50 н. — Свиње, цијена по комаду 2 ф. и 72 н. до 4 ф. и 8 н. — Вуна, ока по 68—80 н. — Сир, ока по 34—40 н. — Суво месо, ока по 40—50 н. — Козе, комад по 50—60 н. — Риб, ока по 34—40 н. — Дуван, ока по 90 н до 1 ф. и 20 н. — Руметин, ока по 10—11 новч.

Ч И Т У Љ А.

† Дон Михо Павлиновић.

Загребачке службене „Народне Новине“ имају овај помен о пок. Дон Миху:

„Беније посестрима Далмације плаче над отвореним гробом једнога од понајбољих својих синова. Прекућер, у сриједу, 18 о. м. умрије на име у Макарекој иза дугот и тешког боловања чувени родољуб, заступник на царевинском вијећу и далматинском сабору, плодан књижевник, даровит пјесник и чувен говорник Дон Михо Павлиновић. Покојник родио се године 1831 у Подгору, у Макареском окружју. Свршивши пучку школу у родном мјесту, пође на науку у спљетску гимназију, гдје се имао борити с талијанским тада обукновим језиком. Но како је био реван и даровит научи се до скоро талијански језик, те испјева дапаче неколико пјесама у славу Италије. Кад оно год 1848 у Хрватској наста покрет, отресе се Михо туђинштине те прионе уз хрватство. Довршивши гимназијске науке одлучи посветити се свештеничком сталежу те буде капеланом у Дразићу. Скоро затим позове га родна његова општина за жупника, те је ту и жупниковао све до године 1870. Те године даде се умировити, да се посве узмогне посветити јавном животу. Год. 1860 буде изабран први пут од своје родне општине у далматински сабор, гдје је одмах развио заставу хрватску, коју је напонак у друштву с осталим вођама народне странке у Далмацији довео до сјајне побједе. Но прије тога морао је Павлиновић којешта искусити. Најприје га ставише у истрагу ради његових чланака у „Народном Листу“. За то вријеме изабрани су избори, а Павлиновића не могосе изабрати, јер се против њему истрага водила. Истрага није никада довршена, већ је негдје забашурена, на што заступник Морети положи своју заступничку част, те Сплешани изабраше Павлиновића у сабор. Год. 1867 за владе Лапенине далматински сабор, састављен од талијанске већине, не потврди његов избор, по његови бирачи изабраше га по ново још вишом већином. За владе намјестника барона Алезанија поведена је против Павлиновића истрага, јер да се је противио њекој судбеној одредби. Услед тога поведена је против цијелој подгорској жупи истрага ради буне и јавног насиља. Ствар је тако далеко дошла, да су војништво опремили у Подгор, дапаче ратни

тивне појаве у листовима другог правца, и ако је то у сретнијих народа правило. Но реци ми, како ћеш ти по тој својој основи објаснити да се од свијех српских листова највише чита, бар да се највише „растурује“ — „Нови Б. Дневник“?

— О томе ћемо други пут расправљати, те ћемо тим и завршити ове своје разговоре „из науке о језику.“

(Свршиће се.)

ОСЛОБОЂЕЊЕ ЗЕТЕ.

Боже мили чуда великога,
Што су страшне битке учестале
У нитомој Зети Немачиној?
Већ имаде четири године
Ка бојеви нигда не престају,
Како љети па тако и зими.
Са градова све деру топови,
Од њих кршна брда одлијежу,
А Зета се из темеља тресе,
Тутњи јечи на свакоју страну,
Страшна вика љутих убојника,
Звек оружја и цика пушака;
Често тмина сва Брда покрива,
Од жестока праха пушчаног,
На Фундани, Маљу и Тријебчу
На Острогу и Вучјему долу,
Косово је ново учињено —
Из облака да бачиш јабуку
Не би могла на земљу панути,
Но на мртва кова јал јунака,
Да се прича докле је свијета;
Ријеке су потекле крваве.
Те Морача, Зета и Цјевна
Носе мртве коње и јунаке.
Није чуда драги побратиме,
Удрила се два непријатеља,
Два крвника од боја Косовска,
Једно Турчин друго Црногорац,
Ово Зете земље Неманића,
Коју Турци давно заробише,
И четири вијека држаше,
Па се за њу боре Црногорци,

бродови са топовима дођоше у Подгор. Напонак ријешен је Павлиновић од оптужбе. Небројеним чланцима у свијем далматинским листовима, непрестано путујући по свој Далмацији, он је свагдје проповиједао хрватску народну идеју. Све његове пјесме, сви саставци, путописи и говори излив су само тога настојања. Уопште био је Дон Михо Павлиновић велики агитатор, по политик није био. То доказује понајпаче његова књига „Разговори“, која је доживјела више издања. У тој књизи он је понукао њекакве идејалне границе њекој будућој хрватској и српској држави, те је тим унио неслогу међу далматинске Хрвате и Србе. Тиме се је у велико огријешило и ако га ништа може изпрличати, то је чињеница, да је ово радио у родољубивој занешености а не из користољубља или какве друге злобне напоне. Не може се прежалити, да Павлиновић није на једном јур настућеном путу к заједничкој слози и сврси једнокрвне браће остао. Њекада се је дао сликати на једној слици са пјесником Сундечићем признавајући, да су Хрвати и Срби један народ. Сундечић остао је вјеран тој истини. Кашић довели су га у сумњу, да ради у корист католичке пропаганде, што у осталом никада није чинио. Павлиновићев рад на литерарном пољу од трајне је вриједности. Павлиновић владао је народњим језиком, као ријетко ко. Путописи му обилују прекрасним описима, прекрасним народњим реченицама, које је на тај начин учинио својном читавог народа. Особитог су спомена вриједни његова пјесмарица народних пјесама из Далмације, те његов пријевод Смилесовог „Радишу Бог помаже“. Лака му земљица!

ПАМЕТАР ЗА МЈЕСЕЦ МАЈ.

1. (13) маја 1862 (прије 25 година) војвода Петар Стеванов Вукотић са Црногорцима продруе у варош Никшић, посеје че 600 Турака и зароби 800 њиха.

Исти дан војвода зубачки Лука Вукаловић разбије Турке у Зупцима.

2. (14) маја 1862 (прије 25 година) Црногорци и Херцеговци добију код Љубиња 1000 грла говеда и много коња, и убију више Турака.

Исти дан изађе ц. наредба, да судови у војничкој граници употребљавају земаљски језик при расправама и да примају на земаљском језику тужбе, и т. д. Ово се у 1868 год. у неколико прошири.

3. (15) маја 1862 (прије 25 година) умре у св. Бурђу српски писац поп Фрања Шиматовић. Нисао је у Даници Илирској, Бачкој, Вили, и др.

4. (16) маја 1852 (прије 25 година) Милан Јакошевић из Српје (Сомбора?) и један Талијан хтједоше по ноћи лагумати једну турску кулу у Зупцима; али Турци испадну из куле и обојицу ране, од чега оба умру. Турака погibe 5 том приликом.

С Турцима се кољу од Косова.
Храбри Срба мрки Црногорци
Сад су силу своју прикупили,
Од тридесет хиљада војника,
Све витеза као Обилића!
И шездесет убојних топова,
На градове царске ударили,
И на јурни многе заузели: 40
Бар и Удлиц, Никшић и Колашин,
Око Спужа и града Јаблака,
И гиздје шехер Подгорице,
Навалили са свакоје стране,
Као горски вуци и лавови,
Са рамена одлијежу главе,
Коњи вринуће а јунаци пиште,
И ложи се убојно оружје,
Коњи ломе поге и вратове, 50
А јунаци у крв запливали.
То потресе сву бутум Јевропу,
Устало је све седам крајева,
Да прекину проливање крви,
И да Србе са Турцима мире,
Сва Јевропа да се не искоље;
Па се сташе на конгрес крајеви.
Те судише Србу и Турчину,
И Србима признаше побједу —
Црна Гора Зету задобива, 60
С градовима и блатом пириком,
Од Бојане до мора сињег,
А од мора до ријеке Лима,
Као што је на меџан добила,
Своју славу и слободу драгу.
Наком пуно четири вијека,
Удављених у крви јуначкој,
Опет Срби Зетом завладаше,
Је ли ништа љепше и славније,
Је ли ништа драже на свијету,
Од ускреле из ропства слободе? 70
Та се радост и слава велика,
Славној Зети данас догодила,
На хиљаду и осме стотине,
Седамдесет девете године,
Србија Његуш Зетом завладао,
Са Србија турске скиде ланце.
Од Дунаја па до овог дана
Не би Зети срећнијега дана,
Кад ступише у њу Црногорци,
А пред њима Његуш Кнез Никола! 80
То је данаш Србин Црногорац,

5 (17) маја 1862 (прије 25 година) почеше крвави бојеви у крвавој Дуги. Дрвини паша са 20.000 Турака хтио је продријети у Никшић са храном, али га пресретише 800 Црногораца и побију се с њим. те тога дана изгубише Турци 2000 мртвих и рањених. Сјутра дан дође Црногорцима потпора, они ударе на Турке, који узмакну, по што изгубе 1500 мртвих и рањених и многе официре. 7 (19) маја у зору нагну Турци бјегати, а Црногорци се натури за њима и појекну их 500. Срби имадоше у овим бојевима до 500 мртвих и рањених. Уз Дрвини пашу заповједали су турском војском Мухамед Ченгизин и Арслан бег. Црногорце је предводио Петар Стеванов Вукотић.

6 маја 1439. Млечићи начине уговор са хрватским баном Петром Таловцем, да они не ће у своје земље примити Влахе, који су испред Турака прелазили у Хрватску из српских земаља, докле год буде бановао он и његова браћа.

7 (19) и 8 (20) маја 1813 у дводневној битци са Французима код Будинина у Српској Луџици командовао је руским лијевиим крилом ђенерал гроф Михаило Милорадовић, поријеклом Херцеговац, и као увијек, свакога је удивило својом храброшћу.

8 (20) маја 1817 митрополит Петар I пошаље у Русију 800 Црногораца због глади и по четврти пут замоли Цара Александра I. Благословенога, да помогне сиромашној Црној Гори издавањем оних 1000 дуката годишње, које јој је цар Павле I. обећао и издавао, у признавање црногорских услуга, учињених Русији, а цар Александар I. обуставио их, па се и сада није одазвао митрополитовој молби. Истом цар Никола I. нареди, да се Црној Гори исплати сав дуг и да јој се годишња потпора знаменито повиси.

9 (21) маја 1849. ударе Маџари прије зоре општим јуришем на будимски град. Заповједник градеки ђенерал Хенци погибе на пролomu, гдје био са 2 чете граничара Крижевчана и 1 четом регулаша. Маџари су већ били узели неколико здања, кад пред њих са Бановцима граничарима поље мајор Ђурић, који је међу тим сјајно одбио од бечке капије маџарски јуриш; али га маџарска сила сузбије, па да би поштедио осталу посаду, развије Ђурић бјједу заставу и преда се. Али још пун један сахат држао је капетан Станојевић бечку капију против свају маџарских нападаја а кад му погибе 148 људи са 2 официра и рани се 48 момака са 2 официра, предаде се и он. Од граничара били су тамо 1 батаљон првих Бановчана и 1 батаљон Крижевчана.

10 (22) маја 1862 у петак (прије 25 година) ударе Ускоци на 3 табора низама на Крцу. Два дана трајаше бој и Црногорци разбише низаме, којих паде 2000 са 3 миралаја, 6 бимбаша и 60 официра.

11 (21) маја 1866 чета од 50 огулинских граничара удари на Враногрч и отјера 30 волова и 160 овцова.

12 (24) маја 1851 умре у Загребу

Станко Враз, уважен пјесник у вријеме тако званог илирскога покрета. Уређивао је неколико година Коло, часопис, који је издавала Матица Илirsка. Родно се 1810 године у Церовцу у Штајерској. Његова дјела издала је 1877 године Матица Хрватска у 5 књига.

13 (25) маја 1862 (прије 25 година) 8000 Турака продру од Снуџа до Мартинића, гдје се 13 друга влатковићу, младом сину пошљедњег херцега св. Саве, Влатка. Ивана је у Млетке довела Влаткова удовица Маргарита, која се и улаја за једног млетачкога влателина. Не зна се, шта је са Иваном било. А ону малу команду добио је на молбу његовога сгрица Стефана, који се био потурио и као Ахмед паша био анадолски беглербег.

14 (26) маја 1849 маџарски ђенерал Персид удари на Вилово и Мошорин са 3 батаљона, 2 дивизије коњаника и 12 топова. али га отби ђенерал Стеван Петровић Кинђанин.

15 (27) маја 1786 епископски синод у Карловцима изабере за будимског епископа раковачког архимандрита Ђенадија Димовића, родом из Шиклуша; а када на Ђенеру заповијест бине промјене у епископима, одређен буде за епископа плашчанскога, на ком је мјесту био ревностан. Посвећен је 14 (26) јуна 1786.

16 маја 1503. Млечићи даду команду над 20 момака Ивану Влатковићу, младом сину пошљедњег херцега св. Саве, Влатка. Ивана је у Млетке довела Влаткова удовица Маргарита, која се и улаја за једног млетачкога влателина. Не зна се, шта је са Иваном било. А ону малу команду добио је на молбу његовога сгрица Стефана, који се био потурио и као Ахмед паша био анадолски беглербег.

17 (29) маја 1809. 8000 Турака ударе на 8000 Срба, који су код Вимеграда прешли били у Босну, и потисну их. Срби се намјесте на својој граници.

18 (30) маја 1634 код Лигница у Саској борини се Срби граничари од варјадинског ђенералства под ђенералом Колоредом са дутеранима Сасима.

19 (31) маја 1739. Ђесар Карло VI. постави једну комисију, да извиди, за што су се Срби у Будиму (у подграђу Табану) били побунили.

20 маја 1520. бијући се са плачкашима Турцима погине код Коренице хрватски бан Петар Бериславић, веспримски бискуп. Он је био у први мах Турке побједио, али доспе у једну засједу и ту га Турци савладају.

21 маја (2 јуна) 1862. (прије 25 година) Абди паша удари са 10.000 Турака од Снуџа на Косов Луг, гдје је било 1000 Катунана; овима прискочи 500 Ријечана, те се држаше до подне; али Турци добише потпоре 8000 низама, и таман Црногорци да устуне сили, а стиже велики војвода Мирко Петровић и сфера Турке у Снуџ. Турака погибе 1000, а Црногорци имадоше 42 мртва и 53 рањена.

Исти дан поче тродневна битка међу Турцима и Црногорцима сјеверно од Никшића. Дрвини паша дигне се са 18 бата-

љона низама и са многим башибозуцима да носи храну у затворени Никшић. По што су попалили Баџане и Рудине, дохвате се први дан у Кити код Трубјеле са 1200 Срба под Јованом Баџевићем, баџанским војводом, који се цијели дан борио са Сали пашом и његова 4 табора низама и 2000 башибозука, докле Јован не погуби Сали пашу и узе му коња. Сјутра дан понови се бој и Баџевић мораде уступити до Новије, по ту му у подне стиже у помоћ војвода Петар Стеванов Вукотић од Дуге, који се тамо био нашао Турцима. Крвави бој са Дрвинишом настави се до Никшића, а кад Дрвиниш паша баци нешто хране у никшићки град, пође натраг и Срби га поштено испратисе до Билећа. Турци изгубише 3000 мртвих и рањених, 1 пашу, 2 миралаја, 2 бимбаше, 19 других официра, 4 тона. Срби су први дан имали 11 мртвих и рањених; послје им је губитак био већи.

22 маја (3 јуна) 1814. умре у Петрограду Тодор Иванович Јанковић Миријевски. Родно се 1741 године у Каменици у Српјему Године 1782 послане управитељем српских школа у Банату. Марија Терезија дала му је маџарско племство са предикатом Миријевски (јер је поријеклом био од Миријева код Биограда). Наскоро је отишао у Русију, као управитељ главне школе у Петрограду и народних школа у петроградској губернији. Ту је много учињо за руске народне школе. Писао је књиге за српске школе, а 1790. и 1791. издао је у Петрограду у 4 свеске Словар савијатељи вејех јазиков и нарјечји. Радио је и на речнику руске учене академије, поименце је израдио цијело писмо Ђ. Његов син Јован (рођен у Темнишвару 1778 године) умро је у Новочеркаску 1811 год., као руски ђенерал.

23 маја (4 јуна) 1862 (прије 25 год.) диже се Абди паша од Снуџа на Бјелопавлиће и Пинере, али би са штетом по враћен.

24 маја (5 јуна) 1862. (прије 25 година) Дрвини паша удари са 10.000 Турака на Сливље, гдје се заметну крвави бој, у коме Црногорци тако расуше турску војску, да је једва Дрвини паша умакао у Билећ.

25 маја (6 јуна) 1806. Митрополит Петар I. са Црногорцима и Приморцима и са њешто Руса сатјера Французе у Дубровник и отме им 1 барјак и 150 пушката, по што је догле њих и Дубровчане 3 дана гонио од Цавтата, при чему погибе 13 Црногораца, а Француза и Дубровчана 308.

26 маја 1508. Млечици присиле Ријеку на предају без крви и Ђесар Максимилијан мораде за тим пристати на примирје с њима.

27 маја 927. У босанским кланцима униште Срби војску бугарскога цара Симеуна под војводом Алогоботуром, а цар Симеун скана од жалости. (Други се домишљају, да је војвода Алогоботур главом цар Симеун).

28. маја (9 јуна) 1862. прије 25 го-

дина) Црногорци покваре турски мост под Жабљаком. Том приликом погибе 247 Турака.

29 маја (10 јуна) 1853. умре у Биограду Димитрије Исајловић, начелник у попечитељству просвјете. Родно се у Даљу у Српјему 26 окт. (6 нов.) 1783. Године 1808 постане професором у карловачкој гимназији; године 1813 оде за професора у учитељској школи у Сентандреји (од 1816 године у Сомбору). Ту је остао до 1830 године, кад је пријешао у Биоград за професора велике школе. Послије је ступио у попечитељство. Писао латинску граматiku, њемачко-српски, француско-српски, латинско-српски рјечник, и друга дјела.

30 маја (10 јуна) 1735. Карловачки митрополит Вићентије Јовановић добије од Ђесара Карла VI допуштење, да може основати српску народну хусарску регименту, у којој је митрополит постављао официре од потпуковника на ниже. Ова регимента веома се одликовала у Италији.

31 маја (12 јуна) 1849. У зору удари војска хрватскога бана Јелачића на Маџаре у Варадину и Новом Саду. Ђенерал Драшковић са једним батаљоном панчевачких граничара узме по краткој борби панац код ветрењаче испред кисачке капије; пуковник Будисављевић са једним батаљоном Личана, једним батаљоном Ђурђевчана, једним батаљоном првих Бановчана, два батаљона других Бановчана узме на јуриш панац пред пиропшом капијом са 5 великих топова и појору за Маџарима у Варош; а један батаљон Оточана, један батаљон Градишчана и три батаљона Белоцрквана узму панац испред темеринске капије. Од српјемске стране нападао се на Варадин само привидно и у томе је запаљен Мајур под Варадином (подграђе). Али бан не могаше отети мостобран на Дунаву и мораде да се натраг повуче испред јаке ватре са варадинских бедема; а Маџари за тим дубардама и огњем разорише Нови Сад.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

ПАРИЗ, 16 маја (стигао 7 ура вече.) — Рувије се примио задатка да састави нову владу. — До по ноћи нашло се на гарниту „Опера Комик“ 68 мртвијех, боје се да их има још под развалинама.

СОФИЈА, 16 маја. — Намјесници врнули су се синоћ с пута и примљени лијепо.

АТИНА, 16 маја. — Хришћански посланици Крићани погађају се са турском владом, да добију олакшице.

Од Ловћена цар горских јунака,
Вас у срму и у сухо злато,
На главу му орле Немањина,
А о пасу сабља Душанова.
То је витез над витезовима,
Који води у бој Црногорце,
Бије Турке и свети Косово,
Тражи земље својих прађедова,
Српске земље цара Немањина. 90
Виђех Кнеза у сред Зете равне,
На зеленом хату мисирскоме,
На обали Зете и Мораче,
На Горици а према Златици,
Више китне шехер Подгорице,
Око њега цвијет Горе Црне,
Црногорци на и Ерцеговци,
И Зећани стари Србијанци,
Под барјаке Његушева орла,
Сва је поља војска прекријила. 100
Оно китне шехер Подгорице,
Три стотине кретања барјака.
А каква је црногорска војска
Такве нема ни у једног цара.
То су лави све ка Обилићи,
Чије име носе на прима,
Да се њега у боју сјећају;
А на њима лако одијело,
Све доламе плаве и бијеле,
По долама токе и јелени, 110
У појасе бритки јатагани,
А покрај њих љути самокреси,
Што пуцају шес пута заједно.
А на раме сваки острагушу,
Која бије ода на по сата.
А какве су српске војеведе
Да таквијех ни у дара нема:
Сваки носи сабљу о појасу,
А на прса токе и јелске,
Окћене војничким знањем, 120
А на кане орли позлаћени,
Све се блиста ка кроз гору сунце.
На Горицу Кнеже починуо,
Више цркве светог Ђорђија,
На мрамору кнеза Арваните,
Кој је давно туђе погинуо,
Кад му зету Турци притискоше.
Гледа Кнеже на свакоју страну,
У ширину Зете поносите,

Па овако Зети проговара: 130
„Славна Зето, моја ђедовино,
Од четири вијека робиньо,
Већ од данас нијеси робиньо,
Крваљ сам те људском откупио,
И стару ти славу обновио.
Дивни рају Српскога живота,
Зар ј' од тебе љепша Италија?
Слатка мајко, мој драги камене,
Нек су просте жртве свеколикне
Које дасмо за твоју слободу, 140
Србин за те живи и умире,
Од тебе се нигда растат неће,
Докле сунце преко тебе меће.“
Докле Кнеже тако говорно,
Показа се једно знамењје,
Слава Српска докле Зете траје:
На гиздавој шехер Подгорици
Од града се врата отворише, 150
А из града Турци изидоше,
И пред њима један паша царски,
У руци му алај-барјак царски,
На коме је рука Султанова,
По мјесеца и двије звијезде,
И Кнезу се с барјаком поклони,
Па овако кроз плач проговори:
„Господару, Црне Горе Кнеже!
Црне Горе и седморо Брла,
Цар овако мене заповједа:
Да ти предам Зету поносите,
И кључеве од њених градова, 160
Што је било твојих прађедова,
Па од цара доби на међдану,
Да шњом владаш за вјечна времена,
Као твоји претци Немањини,
Ево кључи, и срећно ти било.“
Докле паша преда Кнезу владу,
И кључеве од тврђих градова,
На град засја једна слика славна,
То застава бјеше Његушева,
С црногорским орлом Немањина, 170
Што слободу Зети означава,
Храброг, слогу и сајединење;
Слика сињу а војска повила:
Ура, ура, живо, живо!
А с градова рикнуше топови,
А од војске шемзук од пушката,
Сва се Зета из темеља тресе;

Како паша остави градове,
С весељем их Срби заузеше,
Турчин оде цару у Стамболу, 180
Неко оде а неко остаде,
Под барјаке црногорског орла.
Кнез Никола вођа витезова,
Прими владу од Зете жељене,
Гледа славу јуначке побједе,
Весео је и пуна милине
Од старине своје Зете славне,
Па с окрену студену мрамору,
И овако њему проговара:
„Спомените Црнојевић Кнеза, 190
„Који овђе у бој љути паде,
„За крет часни и слободу златну,
„Бранећу Зету своју од Турака,
„Ти си свједок тога кобног дана,
„Па те молим ка поштена старца,
„Кажи праду Црнојевић Кнеза,
„Што под сјеном ладним ти почива,
„Како га је Његуш осветио,
„Од Турака Зету очистио,
„Нек му душа код Бога ликује“. 200
А са Дукљом овако говори:
„Стара Дукљо, ти борио сува,
„Ни ти нећеш више туговати,
„Данас ти је већ Зета слободна,
„И бер твоја у њој Подгорица;
„Стара Дукљо, чудна развалино,
„И ако си сад грдна виђети,
„Ма си негда и лијена била,
„Те зидине старијех народа
„Покажују да су славне биле, 210
„За то чудне заносе ме мисли —
„Ко те гради ко ли те обори!“
А из Дукље нешто проговори:
„Начелнице Српскога племена,
„Сад сам стара и у прах створена,
„Две хиљаде већ имам година,
„Престарела и заборављена,
„Тако свијет на млађе остаје;
„Кад сам била на јеку младости
„Ја сам била велика и славна, 220
„Те с у мени свијет огледао,
„Бивала сам царица свијета,
„Од истога на чак до запада,
„Муж ми бјеше цар Дукљанине!
„Ком се исток и запад кланаше.

„А кад поста ново покољење,
„Нова вјера и силни ратови, —
„То ми славу обори у праху,
„А Татари и стари Бугари 230
„Животу ми конач учинише;
„А у вјери новог нараштаја
„Мој Дукљанин оста у проклеству —
„Што он јадан није заслужио —
„Дукљан бјеше и мудар и славан,
„И цар гласит над многе царева;
„Ја кад настах други се родише,
„Моју славу Призрен наслиједи,
„А његову Ловћен замијени,
„А ја мати сваком нараштају,
„Моје опет потомство дарује“. 240
Но што ћу вам даље бесједити,
Кнез се крену и њим војеведе,
Те разгледа Зету и ширину,
Виђе Снуџа и пер Подгорицу,
„Бе се први Немања родио,
„Виђе Зету и града Жабљака
„Престовицу Црнојевић Ива!
„Све видео на опет говори:
„Соколови, моји Црногорци!
„Ево Зета наша жеља давна. 250
„Ево Зета у нашим рукама;
„Ма ви знате моји Црногорци.
„Кад смо у рат ови загазили
„Са силнијем царом од Стамбола,
„Мислили смо и на то одили —
„Да све земље од Турке отгемо —
„Што су биле наших прађедова,
„Немањина напнијех царева,
„Да се Српство опет уједини.
„Као што је под Душаном било; 260
„Зато дигох све Србе у рату —
„И Бугарску, на силу Русију!
„И хоћасмо добит што тражимо
„Но не дане јевропски краљеви!
„Ај' не мисли, мој народе драги:
„Не подиже једно покољење
„Што су многи обарали вједи;
„Ми почесмо други нек доврше,
„А ни нама, Богу се молимо,
„Ова слава потоња не била.“ 270
Амин тако, свјетли Господару!

Максим М. Шобајић